

ПРАВОВІ АСПЕКТИ ІНДІЙСЬКОЇ МОДЕЛІ НАУКОВО-ТЕХНОЛОГІЧНИХ ПАРКІВ ТА СПЕЦІАЛЬНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ЗОН ЯК ОСНОВНИХ ЕЛЕМЕНТІВ ІННОВАЦІЙНОЇ СТРУКТУРИ

Тетяна Постригань,

*кандидат юридичних наук, доцент Черкаського
національного університету імені
Богдана Хмельницького, адвокат
ID ORCID: 0000-0002-5975-0442*

Стаття розкриває важливі правові аспекти створення та діяльності науково-технологічних парків та спеціальних економічних зон в Індії. Проведено аналіз законодавства та досліджень вчених щодо державно-правового регулювання науково-технологічних парків, спеціальних економічних зон в Індії, проблем у правовому регулюванні діяльності, причин економічних успіхів Індії в цілому та тенденцій подальшого розвитку елементів інноваційної структури держави.

Ключові слова: науково-технологічний парк, спеціальні економічні зони, інновація, законодавство

Метою статті є визначення правових аспектів індійської моделі спеціальних економічних зон (далі — СЕЗ) і науково-технологічних парків як основних елементів інноваційної структури.

Окремі аспекти аналізу проблем у правовому регулюванні діяльності СЕЗ та науково-технологічних парків в Індії розглядали такі науковці: В. О. Калятин, А. О. Князевич, В. Д. Кузнецов, В. Б. Наумов, Т. С. Никифорова, Г. П. Петришин, С. Б. Солан та інші.

Серед усього комплексу заходів, що стимулюють інноваційну діяльність, особливий акцент в Індії зроблено на створенні необхідної інфраструктури, наданні технічної, інформаційної та методологічної допомоги, а також на

зниженні ризиків інноваційної діяльності за рахунок залучення державного фінансування [1, 10].

Знаменитий технополіс «Бангалор» (Bangalore) почав працювати в 1984 році з контракту, укладеного з компанією Texas Instruments. На сьогодні ж цей технопарк об'єднує понад 80 тис. фахівців у сфері інформаційних технологій [2, 27].

Бачення Бангалора як Кремнієвої долини Індії з'явилося на початку 1970-х і викликало певний скептицизм, однак у 1976 році було підтримане урядом. У 1978 році фірма Keonics розбила проект Електронного міста на 130 гектарах біля Бангалора [3, 240].

Найбільш значущі технопарки Індії:

- «Chennai» — вельми привабливий проект з точки зору розвинутої інфраструктури, високоефективної робочої сили і багатого потенціалу ресурсів;
- «Hyderabad» посідає друге місце після «Chennai»;
- «Хайдарабад» — ще одне космополітичне місто в особливій економічній зоні (ОЕЗ), має велику кількість виробничих і офісних площ;
- «Нью-Делі» — проект, організований спільно з National Capital Region у складі Фарідабад, Гургаон, Noida, Greater Noida і Ghzidabad;
- «Койматоре» — ІТ-технопарк, що спеціалізується на інформаційних технологіях, має величезний потенціал робочої сили;
- «Пуна» відомий своїми досягненнями в галузі ІТ [4].

Підтримати інноваційну компанію здатні об'єднання та асоціації. Серед них помітне місце посідає створена в 1992 році Індійська асоціація венчурного інвестування, яка об'єднує індійських учасників, а також американських і європейських. Серед найбільших індійських учасників асоціації можна назвати Національний венчурний фонд програмного забезпечення та інформаційних технологій, Фонд розвитку дрібних і середніх підприємств [1, 10].

Урядом Індії в 1996 році була створена Рада з технологічного розвитку, що надає підтримку компаніям на стадії розширення. Вона виділяє пільгові кредити, а також бере участь у статутному капіталі інноваційних компаній. Надані суми зазвичай не перевищують 50 % вартості проекту, при цьому одержувачам забороняється їх витратити на створення лабораторій, проведення фундаментальних досліджень, рефінансування тощо [1, 10].

Основним способом скорочення податкового навантаження індійських компаній, як зазначає В. Д. Кузнецов, є отримання статусу підприємства-технопарку або розміщення у спеціальних

економічних зонах [5, 37]. У рамках уряду функціонує спеціальне Агентство зі створення **науково-технологічних парків** та підтримки науки і технологій [1, 10].

Підприємствам, що входять до технопарку, виявляються такі заходи підтримки:

- зняття обмежень на здійснення іноземних інвестицій;
- надання податкових і митних пільг;
- надання інфраструктури (офісні приміщення, доступ до Інтернету тощо).

Останнім часом в Індії велику увагу приділяють формуванню загальної правової бази для здійснення інноваційної діяльності. У кінці 2008 року уряд країни розробив проект закону у сфері інновацій «Національний інноваційний акт», який передбачав низку заходів із забезпечення підтримки і стимулювання інноваційної діяльності [1, 10].

Щоб заохотити компанії брати участь у експорті товарів і товарів або послуг, було розроблено спеціальні економічні зони. Індія стала однією з перших країн в Азії, яка визнала ефективність моделі зони обробки експорту (EPZ) у просуванні експорту, коли в 1965 році в Кандлі була створена перша в Азії зона EPZ [6].

Урядом Індії передбачено різні переваги компаніям, які мають одиниці СЕЗ, у рамках прямих податків, а також через непрямі податки. Податкові стимули, доступні за прямим податком: відповідно до розділу 10AA Закону про податок на прибуток [7] і розділу 115JB Закону про податок на прибуток [8] прибуток від одиниці СЕЗ уже на перші п'ять років компанія отримує звільнення у вигляді:

- податку на прибуток (Income Tax) — 0 %;
- мінімального альтернативного податку (MAT) — 0 %;
- податку на розподілення дивідендів (DDT) — 0 %;
- податку на послуги (Service Tax) — 0 %;

- ПДВ і центрального податку на продаж (VAT, Central Sales Tax) — 0 %;
- мита (Customs Duty) — 0 % [5, 38].

А в наступні п'ять років — 50 % прибутку, отриманого від експорту товарів і товарів або послуг, а також 50 % орендованого експортного прибутку (спосіб і мета, як зазначено у Розділі 10AA Закону про податок на прибуток) [7].

Податкові пільги, наявні в рамках непрямих податків: якщо СЕЗ одиниця робить продаж в Індії, то податки, які застосовуються до одиниць СЕЗ, будуть застосовуватися, а інші переваги можуть бути відкликани. Застосоване Taxeson Software Development Company означає, що підприємець, який хоче почати Software-бізнес, повинен платити різні податки: прямі та непрямі.

Наслідки при прямих податках:

- податок на прибуток 30 % валового доходу плюс додатковий збір 5 %/10 %, якщо це може бути застосовано на рівні 3 %, якщо немає прибуткового податку на дохід, мінімальний альтернативний податок 18,5 % балансового прибутку плюс додаткового збору 5 %/10 %, якщо це можна застосувати на рівні 3 %;
- звільнення від сплати митного податку за дотримання певних умов: CST не стягуватиметься за товари, придбані СЕЗ сплаченого ПДВ може бути заявлений як відшкодування. Винятки з акцизного податку на програмне забезпечення, розроблене в СЕЗ;
- податок на дивіденди розподілу 16,995 %. Однак, існує кілька інших схем стимулювання податкової заборгованості уряду за різними напрямками [9].

Вартими уваги є податкові системи, що використовуються від інтеграційної біотехнології. Уряд Карнатака оголосив про різні податкові та нефіскальні стимули для надання імпульсу інформаційним технологіям (ІТ) та галузі біотехнологій (БТ) у державі [9].

З метою забезпечення ідентифікації відповідних підрозділів, щоб ці стиму-

ли могли бути застосовані до них, підрозділи ВТ та ІТ повинні отримати реєстрацію від призначених реєстраційних органів. Переваги, надані в рамках ІТ-політики, є такими:

1. Фіскальні стимули:

- а) за ІТ-політикою тисячоліття компанії, що провадять діяльність з інформаційних технологій, звільняються від сплати податку на ввіз на капітальні товари та податку на придбання комп'ютерної техніки, комп'ютерної периферії та інших виробничих засобів, включаючи комплекти виробництва власної енергії, на етапі реалізації, який може бути продовжений до п'яти років з дати початку реалізації;
- б) ІТ-галузям буде запропоновано звільнення від оподаткування з торгового податку на строк від 10 років або відстрочення строком на 12 років з урахуванням максимального розміру 200 % вартості основних засобів;
- в) комплекти виробництва генераторів енергії, встановлені індустрією інформаційних технологій, матимуть право на повне звільнення від сплати податку на електроенергію без будь-якого строку;
- г) потужність: компанії з програмним забезпеченням будуть розглядатися як промислові (а не комерційні), а тариф на електроенергію, що застосовується для промислових споживачів, не буде діяти для них. Ці галузі будуть пріоритетними для санкціонування та обслуговування енергії, а також будуть звільнені від скорочень електроенергії без будь-якого строку.

2. Концесії щодо створення зайнятості:

- а) усі нові ІТ-компанії, які протягом першого року створюють більше 250 робочих місць у Бангалорі та 100 інших областях, мають право на знижку на гербовий збір 15 % та знижку вартості землі 15 %, якщо компанії отримують землю від дер-

жавних установ, таких як Корпорація розвитку державних малих промислових підприємств штату Карнатака, Рада з розвитку промислових територій Карнатака, KEONICS тощо;

б) Закон про зайнятість у промисловості (постійні замовлення) 1946 року та інші закони передбачають підтримку ІТ-компаній у поданні податкової звітності. Розділ 25 закону забороняє працювати жінкам уночі (затверджено поправку до цього розділу, що знімає таку заборону для ІТ-сектору). ІТ-індустрія буде виходити за рамки розділів 11 і 12 закону [10].

3. Для концесії ІТ-парків діє:

а) звільнення від сплати податку з продажу/податку на будівництво, що виникає при будівництві об'єкта інфраструктури протягом трьох років або до дати завершення проекту, залежно від того, що відбудеться раніше;

б) 50 % звільнення від сплати гербового збору та реєстраційних витрат на перші продажі землі;

в) звільнення від сплати вхідного податку на машини, обладнання, виробничі засоби та будівельні матеріали, придбані для реалізації інфраструктурних проектів, протягом трьох років або до дати завершення проекту, залежно від того, що відбудеться раніше, за умови, що кожна сума рахунку-фактури повинна бути не меншою за 25 лаків (Rs. 1 lakh для будівельних матеріалів) [10].

Індійські парки програмних технологій (STPI) — це товариство, створене Міністерством електроніки та інформаційних технологій (MeitY) уряду Індії з метою заохочення, просування та стимулювання експорту програмного забезпечення. STPI — це державна установа, що є постачальником послуг Інтернету та інкубації [11].

Урядова схема STPI, представлена в 1991 році для заохочення експорту

програмного забезпечення, допомогла зробити Індію одним із провідних в світі центрів аутсорсингу програмного забезпечення та бізнес-процесів [9].

Нижче наведено податкові пільги, доступні для програмного забезпечення в рамках STPI:

1) якщо підрозділ зареєстровано в рамках STPI, компанія може імпортувати основні засоби без сплати мита;

2) якщо товар закупає вітчизняний виробник, акцизний збір не сплачується, забезпечуючи певні процедури;

3) якщо діяльність здійснюється у формі послуг, а не у формі розробки програмного забезпечення самостійно, то компанія повинна буде сплатити повний центральний податок з продажу;

4) якщо будь-які капітальні товари закупаються за межами держави, то ...випадку закупівлі виробничих товарів відсутня ставка ПДВ, і компанія повинна буде сплатити повний ПДВ, а також він не підлягає відшкодуванню;

5) якщо компанія займається власним розробленням програмного забезпечення, то вона може придбати капітальні товари з-за меж країни, а сплачений центральний податок на продаж може бути стягнутий як відшкодування від комісії з розвитку. Що стосується ПДВ, то він сплачується за місцевою купівлі (тільки щодо товарів, які підлягають реалізації, а також на нерухомість або меблі тощо), компанія може вимагати відшкодування. Проте схема STPI була знята у 2011 році, оскільки стосується пільг за прямими податками [9].

Важливу роль відіграє також звільнення інвестора на певний термін від сплати прибуткового податку та надання на обумовлений термін податкових пільг, пільгових кредитів, забезпечення для іноземних інвесторів спрощеного порядку набуття СЕЗ і гарантії вільного підприємництва [4].

Таким чином, економічними успіхами Індія завдячує саме гнучкій політиці податкового та митного стимулювання науково-технологічних парків і спеціальних економічних зон, особливостям трудового законодавства, тарифам на енергію, пільговим кредитам та в цілому державній підтримці науки і технологій.

Програми державної підтримки, що базуються на повному звільненні від

мит, інших зборів на ввезення обладнання, сировини та компонентів для організації виробництва, допомогли технопаркам Індії посісти місце лідера в багатьох галузях світового ринку, зокрема, ринку програмних технологій. ●

Список використаних джерел / List of references

1. Калятин В. О., Наумов В. Б., Никифорова Т. С. Опыт Европы, США и Индии в сфере государственной поддержки инноваций. *Российский Юридический Журнал*. № 1 (76). 2011 г.
  2. Князевич А. О., Крайчук О. В., Дяченко Л. А. Закордонний досвід формування та активізації діяльності технопаркових структур. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка»*. № 8 (36), березень 2018 р. С. 24–32.
  3. Петришин Г. П., Солан С. Б. Наукові парки: функціонально-технічні та територіально-просторові напрями розвитку. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія : Архітектура. 2013. № 757. С. 239–247.
  4. Технопарки Индии. URL : <https://studfiles.net/preview/2674120>.
  5. В. Д. Кузнецов. Анализ Российской и Индийской модели поддержки области информационных технологий путем создания особых экономических зон и технопарков парков. *Вестник Челябинского государственного университета. Управление*. 2012. № 3 (257). Вып. 7. С. 37–41.
  6. SEZ India. URL. <http://www.sezindia.nic.in/>.
  7. Section-10AA, Income-tax Act, 1961–2015. URL: <https://www.taxmann.com/budget-2015-16/file/samd416/earlier-section.aspx>.
  8. Section-115 JB, Income-tax Act, 1961–2015. URL: <https://www.taxmann.com/budget-2017-18/budget/samd240/earlier-section.aspx>.
  9. Tax advantages available to a software company. URL: <https://www.slideshare.net/Novojuris/tax-advantages-available-to-a-software-company>.
  10. Ministry of labour and employment industrial employment (standing orders) central rules, 1946. URL: [https://labour.gov.in/sites/default/files/industrial_employment\(standingorders\)centralrules1946.pdf](https://labour.gov.in/sites/default/files/industrial_employment(standingorders)centralrules1946.pdf).
  11. STP India. URL : <http://www.mah.stpi.in/>.
1. Kaliatyn V. O., Naumov V. B., Nykyforova T. S. Опыт Европы, США и Индии в сфере государственной поддержки инноваций. *Российский Юридический Журнал*. № 1 (76). 2011 г.
  2. Knyazevych A. O., Kraichuk O. V., Diachenko L. A. Zakordonnyi dosvid formuvannia ta aktyvizatsii diialnosti tekhnoparkovykh struktur. *Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu «Ostrozka akademiia»*. Serii «Ekonomika». № 8 (36), berezen 2018 r. S. 24–32.
  3. Petryshyn H. P., Solan S. B. Naukovi parky: funktsionalno-tekhnichni ta terytorialno-prostorovi napriamy rozvytku. *Visnyk Natsionalnoho universytetu «Lvivska politekhnika»*. Serii : Arkhitektura. 2013. № 757. S. 239–247.

4. *Tekhnoparky Yndyy*. URL : <https://studfiles.net/preview/2674120>.
5. V. D. Kuznetsov. *Analyz Rosyiskoi y Yndyiskoi modely podderzhky oblasti ynforyatsionnykh tekhnolohyi putem sozdaniya osobyykh ekonomycheskykh zon y tekhnoparkov parkov*. *Vestnyk Cheliabynskoho gosudarstvennoho unyversyteta. Upravlenye*. 2012. № 3 (257). Вып. 7. S. 37–41.
6. *SEZ India*. URL. <http://www.sezindia.nic.in/>.
7. *Section-10AA, Income-tax Act, 1961–2015*. URL: <https://www.taxmann.com/budget-2015-16/file/samd416/earlier-section.aspx>.
8. *Section-115JB, Income-tax Act, 1961–2015*. URL: <https://www.taxmann.com/budget-2017-18/budget/samd240/earlier-section.aspx>.
9. *Tax advantages available to a software company*. URL: <https://www.slideshare.net/Novojuris/tax-advantages-available-to-a-software-company>.
10. *Ministry of labour and employment industrial employment (standing orders) central rules, 1946*. URL: [https://labour.gov.in/sites/default/files/industrial_employment\(standingorders\)centralrules1946.pdf](https://labour.gov.in/sites/default/files/industrial_employment(standingorders)centralrules1946.pdf).
11. *STP India*. URL : <http://www.mah.stpi.in/>.

Надійшла до редакції 18.05.2020 року

Постригань Т. Правовые аспекты Индийской модели и научно-технологических парков и особых экономических зон как основных элементов инновационной структуры. Стаття розкриває важливі історико-правові аспекти створення та діяльності науково-технологічних парків та особливих економічних зон як основних елементів інноваційної структури в Індії. Проведено аналіз законодавства та досліджень учених по державно-правовому регулюванню науково-технологічних парків, спеціальних економічних зон в Індії, проблем в правовому регулюванні діяльності, причин економічних успіхів Індії в цілому та тенденцій подальшого розвитку елементів інноваційної структури держави.

Ключевые слова: науково-технологічний парк, спеціальні економічні зони, інновація, законодавство

Postryhan T. Legal aspects of the Indian model of science and technology parks and specific economic zones as the key elements of the innovation structure. The article details important historical and legal aspects of the creation and operation of science and technology parks and specific economic zones as the major elements of the innovation structure in India, a set of measures that stimulate innovation.

The author notes that in India much attention is paid to the formation of a common legal framework for innovation, established bodies, associations, funds that support companies.

The author reviews the legislation of India on issues of activities of science and technology parks and specific economic zones, their features as innovative structures in India, legislation on technological innovations, tax benefit, exemption of export operations from duties and export taxes. The author traces the history of the development of legislation on science and technology parks and specific economic zones in India from the moment of their creation to modernity.

The article is an exposure of the research on the state regulation of India's innovation structure elements: research institutions, science and technology parks, and specific economic zones, problems in the legal regulation of activities, the reasons for the

economic success of India as a whole and trends in the further development of elements of the innovation structure of the state.

The author examined the current state of science and technology parks and India's specific economic zones, the policy of tax and customs incentives for science and technology parks and specific economic zones, identified types of tax and customs benefits, the specifics of labor legislation, energy tariffs, preferential loans, and the overall process of state support for science and technology.

The article discloses the tax benefits available to the Software under government STPI scheme presented to promote software exports, which has helped make India one of the world's leading centers for software and business outsourcing.

Keywords: science and technology park, specific economic zones, science, legal regulation, high technologies, innovation, legislation, tax and customs incentives, associations, funds